

NÚRIA ARMENTANO, SUSANA CARRASCAL,
TAÏS FADRIQUE i MARTA PUJOL
Universitat Autònoma de Barcelona
Unitat d'Antropologia Biològica

Informe antropològic de l'excavació de les restes de Cal guardià (Argentona)

L antropologia estudia les poblacions del passat. Ens permet conèixer com eren, les patologies que patien i les condicions de vida en les quals vivien, entre d'altres informacions. Les necròpolis són, doncs, una valuosa font d'informació i de coneixement dels nostres avantpassats.

1. MÈTODE

Treball de camp

S'ha dut a terme l'excavació de 25 sepultures en 14 dies del mes d'abril, durant els quals han treballat dues tècniques de l'equip *Antropòlegs*. Per a realitzar la tasca de camp s'ha utilitzat una fitxa antropològica, elaborada pel laboratori de paleoantropologia de la Unitat d'Antropologia de la Universitat Autònoma de Barcelona, per tal de documentar a peu d'excavació tota la informació arqueològica, tafonòmica i antropològica de cada individu. Cal indicar que la informació així obtinguda permet una primera valoració de les restes òssies que s'extreuen, alhora que aporta dades fonamentals a l'hora de realitzar correctament l'estudi antropològic de les restes al laboratori.

L'antropologia de camp permet conèixer detalladament aspectes relacionats amb el ritual funeri i els processos tafonòmics. L'estudi de la posició, els desplaçaments i les marques en els ossos pot indicar quins han estat els factors que han intervingut en la situació final de les restes trobades, així com el procés de descomposició dels cadàvers, i poder fer una reconstrucció de la posició i del funcionament general de la necròpolis (Brothwell, 1987; Duday *et al*, 1990).

D'altra banda, la fitxa antropològica usada al camp ens permet recollir aspectes antropològics bàsics, com l'edat, el sexe, possibles patologies, etc., que caldrà corroborar i ampliar al laboratori, però que ofereixen unes primeres dades sobre els individus, sovint molt útils en quant hi ha determinades dades que desapareixen en el moment de l'exhumació dels esquelets. En aquest sentit, l'estat de conservació de les restes pot ser tan fràgil que, un cop excavades, són més susceptibles a danys físics i ambientals, podent perdre la integritat i fins i tot quedar reduïdes a petits fragments, per la qual cosa els diagnòstics al camp són del tot neces-

saris i sovint imprescindibles. Un exemple d'aquest tipus de dades molt interessant és la identificació de patologies, especialment les de tipus *perimortem*, és a dir, aquelles alteracions òssies presents en el cadàver en les hores al voltant de la seva defunció.

La metodologia emprada tant en el registre de dades com en els diagnòstics recollits a la fitxa es basen en la metodologia antropològica habitual, que té en compte els procediments de l'antropologia clàssica i de l'antropologia forense (Krogman i Iscan, 1986; Crétot, 1978; Ferembach *et al* 1980).

2. RESULTATS

2.1. Aspectes demogràfics preliminars

Han estat identificats un nombre mínim de 25 esquelets, dels quals s'ha pogut realitzar al camp una primera aproximació sobre l'edat i el sexe d'aquests (taula 1).

El grup compta amb la presència tant d'individus masculins com femenins, i amb pràcticament totes les categories d'edat: infantils, juvenils i adults. Dels 25 individus, hi ha 16 adults, 2 madurs i només 2 subadults. D'aquestes primeres dades en podem

	Masculins/ Possibles Femenins	Femenins/ Possibles Masculins	Indeterminats	Totals
Infantils (0-12 anys)	1	-	-	1
Juvenils (12-20 anys)	-	-	1	1
Adults (21-40 anys)	11	5	-	16
Madurs (41-59 anys)	1	4	1	6
Indeterminat	-	-	1	1
Total	13	9	3	25

Taula 1.
Estructura preliminar de
la població inhumada a
la necròpolis d'Argentona

destacar tres realitats: la pràctica absència d'individus menors de dotze anys, el gruix de mortaldat entre els 21 i els 40 anys i l'escassetat d'invidus que arribaven més enllà dels quaranta anys, a causa,

entre d'altres factors, de les duríssimes condicions de vida i treball de l'època medieval en el món agrari. Tanmateix, la pràctica absència de subadults no és un aspecte habitual en les necròpolis d'època antiga, en els quals es reflectien les taxes d'elevada mortalitat infantil.

Aquest fet respon probablement a que la necròpolis d'Argentona no estigui excavada en la seva totalitat.

Els enterraments mostren una voluntat evident d'organització, sense superposicions ni reaprofitament de les tombes, la qual cosa fa pensar que la necròpolis disposava de terreny suficient per les inhumacions o bé que els

enterrats eren poc nombrosos, per ser una població reduïda o per existir altres sòls funeraris propers. Una observació interessant és que no s'observa factors de discriminació per sexe o edat en la disposició de les tombes. Malgrat el biaix demogràfic en quant a grups d'edat esmentat anteriorment, ambdós sexes surten ben representats.

Pel que fa a l'estat de conservació del material esquelètic, en general és bo, tot i que l'acció de les arrels i la humitat del sediment ha provocat unes alteracions en les restes òssies que ha dificultat molt la seva extracció.

2.2 . Ritual funerari

Es tracta d'una necròpolis d'inhumació que molt probablement era de dimensions més grans. Tots els esquelets mantenen les connexions anatòmiques, la qual cosa ha permès veure que el tipus d'inhumació és primària, i amb un únic individu a cada sepultura. Els individus es dipositaven en decúbit supí, és a dir, cara amunt, amb les extremitats superiors al llarg del cos o en posició semiflexionada; només un individu presentava els braços

totalment flexionats amb les mans situades a prop de la cara. L'orientació era amb el cap a l'oest i els peus a l'est. Finalment, no s'ha trobat en cap tomba aixovar funerari. Les característiques del ritual funerari observades en la necròpolis de Cal Guardiola són habituals en els costums cristians i en necròpolis de comunitats rurals de cronologia similar.

L'estat de preservació dels esquelets és en general igual en tots els individus, la qual cosa ens fa pensar en enterraments successius de dos o tres generacions.

2.4. Paleopatologia

Les patologies esquelètiques que s'han pogut observar corresponen a patologia dental, osteoarticular i degenerativa, pròpies d'una època amb difícils condicions de vida i feina i manca de coneixements i recursos mèdics. Pel que fa a les patologies orals s'ha observat un desgast dentari considerable, així com una baixa o moderada freqüència de càries i d'altres patologies infeccioses orals, l'estudi de les quals ens ajudarà a conèixer aspectes de la dieta, de la salut i de la higiene bucal de la població medieval de Cal Guardiola.

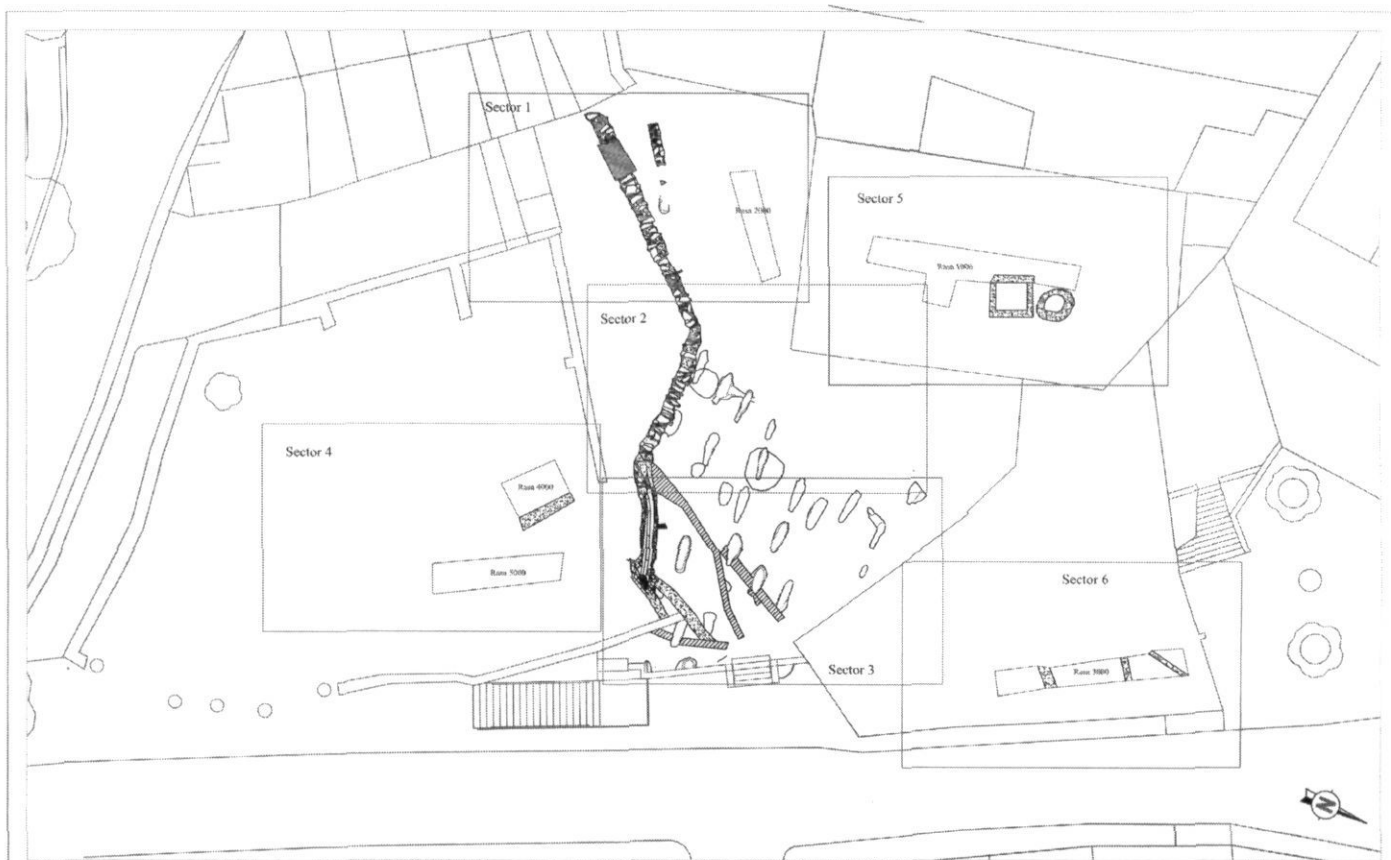
2.5. Objectius de l'estudi antropològic al laboratori

El principal objectiu de l'estudi antropològic de les restes recuperades de la necròpolis de Cal Guardiola, és la reconstrucció de la població inhumada i de les condicions de vida, de les malalties que van patir al llarg de la seva vida, així com tots els aspectes sobre el ritual d'enterrament empleat.

1. Paleodemogràfic: (estructura i dimensions de la població)

- Nombre mínim d'individus
- Distribució per edat i sexe

D'aquestes primeres dades en podem destacar tres realitats: la pràctica absència d'individus menors de dotze anys, el gruix de mortaldat entre els 21 i els 40 anys i l'escassetat d'invidus que arribaven més enllà dels quaranta anys

<p>DIRECCIÓ ARQUEOLÒGICA Daniel Vázquez Álvarez</p>	<p>AUTORS Rafael Piera Catalán</p>	<p>CODEX ARQUEOLOGIA I PATRIMONI DIN A3 Escala: 1:200</p>	<p>INTERVENCIÓ Cal Guardiola Argentina (Marosme)</p>	<p>NOM DEL PLÀNOL Planta general Data: Maig 2006</p>	<p>Núm. 3</p>
--	---	--	---	---	--------------------------

- c. Composició de la mostra i interpretació sobre la població
- 2. Descripció i caracterització a nivell individual i de la població
 - a. Antropometria / morfometria (estudi dels caràcters mètrics i morfològics ossis i dentals del grup)
- 3. Estat de salut
 - a. Anàlisi de patologies òssies i dentals
- 4. Modus de vida
 - a. Paleodieta
 - i. Patologia oral
 - b. Marcadors d'activitat
- 5. Ritual d'enterrament
 - a. Processos tafonòmics
 - b. Reconstrucció de la posició d'enterrament
 - c. Temporalització. Dinàmica de l'enterrament

BIBLIOGRAFIA

BROTHWELL DR. (1987) *Desenterrando huesos*. Fondo de Cultura Económica. Mèxic.

CRÉTOT M. (1978) *L'arcade dentaire humaine (Morphologie)*. Julien Prélat Ed., París.

DUDAY H, COURTAUD P, CRUBÉZY E, SELLIER P, TILLIER AM. (1990) *L'Anthropologie de "terrain": reconnaissance et interprétation des gestes funéraires*.

Bull et Mém de la Soc d'Anthrop de Paris, n.s. 2 (3-4):29-50

FEREMBACH D., SCHWIDETZKY I. i STLOUKAL M. (1980) *Recommendations for Age and Sex Diagnoses of Skeletons*. *Journal of Human Evolution*, 9: 517-549.

KROGMAN WM., i ISCAN YM. (1986) *The Human Skeleton in Forensic Medicine*. Ch.C. Thomas Ed. Springfield, Illinois.

Planta general de les restes aparegudes al jaciment de Cal Guardiola-Can Doro.